

Ärende: VN/22309/2023

Utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om föreläggande av böter och ordningsbot och till vissa lagar som har samband med den

Remissinstansens utlåtande

Allmänna kommentarer om hela propositionen

Ålands polismyndighet konstaterar inledningsvis att det faller inom rikets lagstiftningsbehörighet att lagstifta om förfaranden för föreläggande av böter och ordningsbot även på Åland. Enligt 27 § 23 punkten i självstyrelselagen för Åland har riket lagstiftningsbehörighet i förhållande till rättskipning, förundersökning, verkställighet av domar och straff samt utlämning för brott och enligt 24 punkten i fråga om administrativa ingrepp i den personliga friheten.

Enligt 27 § 22 punkten hör straffrätten till rikets lagstiftningsbehörighet, dock med undantag av, enligt 18 § 25 i självstyrelselagen, ”beläggande med straff och storleken av straff inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet”. Dessutom ingår inom samma rättsområden enligt 18 § 26 punkten ”utsättande och utdömande av vite samt användning av andra tvångsmedel”.

Ålands polismyndighet handhar i enlighet med landskapslagen om Ålands polismyndighet landskapet Ålands polisförvaltning (Ålands författningssamling 2000:26) och är underställd Ålands landskapsregering. I republikens presidents förordning om polisförvaltningen på Åland (Finlands författningssamling 56/2020) finns närmare bestämmelser om ansvarsfördelningen mellan landskapets polis och rikets polis. Enligt 1 § 2 mom. i överenskommelseförordningen upprätthåller landskapets polis allmän ordning och säkerhet, vilket i huvudsak hör till landskapets lagstiftningsbehörighet enligt självstyrelselagens 18 § 6 punkt, och utför även övriga uppgifter som hör till polisen om inte annat föreskrivs i lag eller förordning. Med stöd av överenskommelseförordningen utför Ålands polismyndighet majoriteten av rikets polisiära uppgifter på Åland, däribland förundersökning av brott och föreläggande av böter och ordningsbot.

Polismyndigheten konstaterar att möjligheten att bekanta sig med förslagets följder har varit begränsad eftersom endast den korta beskrivningen av propositionens huvudsakliga innehåll och den föreslagna lagtexten har funnits tillgänglig på svenska. Polismyndigheten påminner om självstyrelselagens 38 § vari det stadgas att skriftväxlingsspråket i förhållande till landskapets myndigheter är svenska. Det är mot bakgrund av ovan polismyndighetens syn att även parallelltexterna behöver vara tillgängliga på svenska då ett förslag skickas ut på remiss.

Ålands polismyndighet ställer sig överlag positiv till de föreslagna ändringarna som förväntas förenkla och försnabba straffprocessen i enkla och klara ärenden. Polismyndigheten konstataterar att en betydande del av massabrotten kan förväntas fångas upp inom ramen för de föreslagna förändringarna och finner inte några bestämmelser som skulle stå i strid med självstyrelselagen eller landskapslagstiftning.

Utvidgningen av lagens tillämpningsområde: brott för vilka det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i två år

Bötesföreläggandelagens tillämpningsområde föreslås enligt utkastet till proposition utökas så att polisen i enkla och klara ärenden kan förelägga böter från nuvarande maximala 20 dagsböter upp till maximalt 60 dagsböter. Förteckningen i nu gällande 3 § 2 mom. över vilka lagar som bötesföreläggandet gäller slopas och i stället inför en allmänare begränsning "brott för vilket det inte har föreskrivits strängare straff än böter eller fängelse i högst sex månader", medan polisen ska föra bötesyrkanden till åklagaren när det högsta straffet som föreskrivits är två år. I en ny 1 a § införs en förteckning över brott som inte får handläggas i ett förfarande som avses i lagen. Det här innebär att det svårare att förstå för vilka brott polisen har rätt att förelägga böter och ökar betydelsen av den av polisstyrelsen som anvisning utfärdade böteshandboken med dess tabellbilagor, men bidrar samtidigt till en smidigare brottsprocess.

I den förteckning i nu gällande lags 3 § 2 mom. som begränsar tillämpningsområdet för bötesföreläggande till brott mot vissa angivna lagar framgår explicit i 10 punkten att förfarandet även gäller straffbestämmelser i landskapslagstiftningen. Punkten anger att bötesföreläggande ska tillämpas på den som bryter mot "en författning i landskapet Åland som motsvarar en bestämmelse som avses i 1–9 punkten".

Att denna bestämmelse som hänvisar till "författning i landskapet Åland" utgår innebär inte att straffbestämmelser i den åländska lagstiftningen faller utanför lagens tillämpningsområde, men Ålands polismyndighet önskar att ett förtydligande görs i motiveringarna till lagförslaget så att det klart framgår att straffbestämmelser som omfattas av förfarandena även finns i landskapslagstiftning som gäller på Åland. För rättsområden som faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet, såsom allmän ordning och säkerhet med vissa undantag, vägtrafik, natur- och miljövård, djurskydd och fornminnen, gäller bestämmelser i landskapslagstiftningen på Åland, inklusive de straffbestämmelser som ingår i dem.

Utvidgningen av lagens tillämpningsområde: förverkandepåföljder

Ålands polismyndighet har inget att anföra i förhållande till den föreslagna ökningen av det maximala beloppet på 1000 euro som förverkandepåföljd till maximalt 5000 euro vid tillämpning av lagen.

Förundersökningsmyndighetens och åklagarens beslutanderätt

Ålands polismyndighet bedömer att ändringarna förväntas förenkla och försnabba straffprocessen i enkla och klara ärenden.

Enligt den föreslagna 7 § 4 mom. skrivs explicit in i lagen att en polisman vid behov med åklagaren ska diskutera sakens lämplighet för ett förfarande som avses i lagen eller den rättsliga bedömningen av saken i övrigt. I samband med detta önskar polismyndigheten understryka vikten av att svenskspråkig åklagarjour säkerställs antingen genom att åklagarjour införs på Åland eller att det säkerställs att åklagarjour i riket i praktiken klarar att utföra de arbetsuppgifter som ankommer på åklagaren på svenska.

Minderåriga misstänkta i bötesförfarandet

Ålands polismyndighet har inget att anföra i förhållande till bestämmelserna om minderåriga misstänkta.

Parternas samtycke och återtagande av samtycket

Den föreslagna ändringen av 4 § 1 mom. kan förbättras språkligt då "...beloppet av kostnader för alkohol- och drogtestning och av brottsofferavgift och om grunden för och beloppet av privaträttsliga anspråk" är otympligt. Polismyndigheten har inget övrigt att anföra i förhållande till denna del.

Utvidgningen av lagens tillämpningsområde: handläggning av privaträttsliga anspråk

Ålands polismyndighet bedömer att införande av privaträttsliga anspråk som är ostridiga och uppgår till högst 5000 euro i lagen underlättar brottsprocessen. Förändringen kan förväntas medföra en inte obetydligt ökning av antalet ärenden som kan handläggas enligt det nya regelverket.

Utvidgningen av lagens tillämpningsområde: kostnader för alkohol- och drogtestning

Ålands polismyndighet har inget att anföra i förhållande till förslaget om kostnader för alkohol- och drogtestning.

Föreslagna ändringar i förundersökningen

Enligt nuvarande 1 § 1 mom. i förundersökningslagen undantas förundersökningsmyndigheten från skyldigheten att underrätta åklagaren om ärenden där den som är misstänkt för brott är polisman om ärendet handläggs enligt bötesföreläggandelagen. Undantaget föreslås avlägsnas ut förundersökningslagen, vilket ter sig skäligt, då lagen föreslås omfatta en vidare straffskala. Polismyndigheten ställer sig dock frågande till hur förundersökningsmyndigheten i praktiken ska kunna utreda om en misstänkt - i varje enskilt ärende - arbetar som polis. Den föreslagna plikten att

brott för vilket en polisman misstänks ska anmälas till åklagaren riskerar således bli svårövervakad och tandlös, så länge det inte skapas ex. en automatiserad varslning i polisens datasystem då en person som arbetar som polis erhåller ställning som misstänkt för brott i ett ärende.

Föreslagna ändringar i bestämmelserna om ändringssökande

Ålands polismyndighet har inget att anföra i förhållande till föreslagna ändringar gällande ändringssökande.

Fellman Benjamin
Ålands polismyndighet